

Recensie: Het bezoek ★★★1/2***

Bourla Antwerpen
woensdag 29 mei 2019

foto © Stef Stessel

Recensie:

"Je kan alles kopen." Dat beweert althans de steenrijke Claire Zachanassian in 'Het bezoek' van schrijver Friedrich Dürrenmatt. Maar is gerechtigheid werkelijk te koop? Kan 45 jaar na de feiten het aangedane onrecht worden rechtgetrokken door de dood van één man te eisen? Kan een aan lager wal geraakte stad weerstaan aan de lokroep van 5 miljard dollar om voor één keer hun principes te laten varen? Deze vragen vormen de kern van het toneelstuk en dat zorgt dan ook voor de donkere, lugubere en soms ook erg cynische sfeer, maar ook voor het trage tempo. Â Kruidenier Alfred Schil moet lijden en daarvoor is tijd nodig. Roovers Sara De Bosschere en Luc Nuyens kropen in de huid van de hoofdpersonages Claire en Alfred en Warre Borgmans nam de rol van burgemeester voor zijn rekening.

'Het bezoek' is een adaptatie van 'Der Besuch der alten Dame' dat het verhaal vertelt van het stadje Gllen. Gllen was eens een welvarende industriestad met hoogovens en staalfabrieken. Sinds de sluiting van de fabrieken zijn zowel de stad als haar inwoners failliet. Het enige dat de bewoners nog rest, is het nastaren van voorbijrijdende treinen naar exotische bestemmingen als Venetië of Parijs. Tot plots het bezoek van de rijkste vrouw ter wereld wordt aangekondigd. Claire Zachanassian heeft na 45 jaar afwezigheid beslist om terug te keren naar haar geboortestad. De hele stad is in rep en roer en iedereen hoopt dat zij de stad en de industrie rond de stad kan redden met haar fortuin. Kruidenier Alfred Schil wordt luidop geprezen omdat hij als jeugdliefde van Claire haar komst heeft teweeggebracht. Maar al snel keert de wind. Claire Zachanassian is uit op wraak. Toen ze zeventien was, heeft iemand haar zwanger gemaakt en vervolgens dat vaderschap ontkent in de rechtbank. Dit heeft ervoor gezorgd dat ze gevlucht is naar Hamburg waar ze als prostituee moest werken. Daar is ze kunnen trouwen met een rijke klant en zo heeft ze fortuin gemaakt. Nu biedt ze Gllen en haar inwoners 5 miljard dollar aan om voor gerechtigheid te zorgen. Ze wil dat het dode lichaam van Alfred Schil wordt aangeboden in ruil voor die 5 miljard. En zo verandert in een oogwenk de positie van Alfred Schil als favoriete zoon van Gllen naar die van grootste smeergeld en ticket uit de armoede. Alfred wordt opgejaagd wild hoewel niemand staat te springen om zelf de trekker over te halen â al wordt de lokroep van het geld steeds luider.

'Het bezoek' gaat dus over de strijd tussen ongebreideld kapitalisme en het geweten, maar met een erg cynische inslag. Waar in het begin van het verhaal de burgemeester amper een idee heeft van wie Claire Zachanassian eigenlijk wel is, maar haast woorden tekort schiet om Alfred Schil te bejubelen,Â brengt hij Alfred een uur later een geladen geweer "zodat de gemeenteraad niet bijeen moet komen om te beslissen". Warre Borgmans schittert in de rol van de burgemeester die eerst vol verontwaardiging uitroept: "Liever arm dan met bloed bekleed", maar uiteindelijk toch zwicht voor het grote geld. Zijn stamelende speech bij de aankomstÂ van Claire Zachanassian zat vol met absurde humor en was een kolfje naar zijn hand. Op zijn best was hij echter wanneer hij naar het slot toe met een ijzige kalmte Alfred Schil komt vertellen dat hij zich maar beter kan opofferen voor 'het algemeen goed'. Buiten het feit dat zijn logica kil enÂ opportunistisch was, was het vooral de timing in wat er 'net niet' gezegd werd die de scène zo sterk maakte. Je zou niet in de schoenen van Alfred Schil willen staan.

En toch was dit wat acteur Luc Nuyens met verve deed. Binnen 'de Roovers' was hij

de ideale man om deze rol op zich te nemen. Het personage evolueerde van 'failliete kruidenier met een valse bescheidenheid' over 'onhandig ex-liefje' tot 'zondebok en opgejaagd wild'. We konden het verraad in zijn ogen aflezen toen Alfreds vrouw en kinderen zich mee lieten gaan in het uitgeven van het geld dat ze nog niet hadden. Luc zette een erg sterke Alfred neer die zichtbaar moest lijden voor zijn zonden uit het verleden.

Met het personage van Claire Zachanassian hadden we iets meer problemen. Sara De Bosschere zette haar neer als een koude, afstandelijke excentriekeling. Op zich was dat ongetwijfeld ook de bedoeling van de schrijver. Alleen â€ we geloofden het niet echt. Het feit dat Sara een paar keer bleef haperen in haar tekst, hiep ook al niet. Claire mag van ons best een kille tante zijn die een gestoord gevoel voor rechtvaardigheid en romantiek heeft, maar dat moet dan ook op die manier bij het publiek binnenkomen. En dat misten we een beetje.

Die lugubere ondertoon en sfeer werd dan wel weer perfect ondersteund door de leden van LÃ,P die live voor de muziek zorgden. Soms klonken ze als een klassiek, meerstemmig vocaal ensemble en dan weer als het orkest dat een western-soundtrack speelt wanneer Alfred op het punt staat om de trein te nemen en de anderen uit de stad dreigend om hem heen staan. Wanneer Alfred in een vlaag van angst uitbrengt: "De stad bereidt zich voor op het feest van mijn dood!", spelen ze op de achtergrond vrolijk een nummer uit 'Die lustige Witwe' van Frans Lehár. Naomi Beeldens, Isaak Duerinck, Alexandra Oppo en Ewout Lehoucq zijn in 'Het bezoek' dus meer dan zomaar muzikaal behang. Ze maken de sfeer en soms ook de donkere grappen.

Want dat is toch belangrijk als we terugkijken op 'Het bezoek': ondanks de ernstige morele dilemma's die het stuk oproept, is het bovenal toch vooral ook een grappige voorstelling. De Roovers spelen niet alleen met de humor in de situatie en de teksten, maar integreren ook enkele visuele grappen in de mix. Zo schitterde Robby Cleiren heel even als vrouwelijke klant bij de kruidenier terwijl hij tijdens de rest van de voorstelling de aan drank verslaafde schoolmeester en het geweten van Güllen vertolkte.

'Het bezoek' van de Roovers in samenwerking met muziektheater Transparant is een aanrader voor wie houdt van theater met een donker randje in de humor. Het flirt met de grenzen van het absurde terwijl het fundamentele en existentiële thema's aan de kaak stelt. Het is een voorstelling waar de muzikale omlijsting mee deel uitmaakt van de dialoog en de toeschouwer uitgedaagd wordt om kritisch te kijken over de grens van het podium heen.

< Sascha Siereveld >

Cast:

Robby Cleiren (de schoolmeester), Sara De Bosschere (Claire Zachanassian), Luc Nuyens (Alfred Schil), Sofie Sente (Mathilde, de echtgenote van Alfred), Bert Haelvoet (de commissaris), Warre Borgmans (de burgemeester), Michael Vergauwen (de eerwaarde), LÃ,P (Naomi Beeldens, Isaak Duerinck, Alexandra Oppo, Ewout Lehoucq)

Tekst: Friedrich Dürrenmatt
Bewerking: de Roovers
Scenografie: Stef Stessel
Kostuums: Pynoo
Dramaturgie: Bram De Sutter
Productie: de Roovers
Coproductie: Transparant